

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра образотворчого мистецтва

Лесик-Бондарук Оксана Олександрівна

АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА

Методичні рекомендації
до робочої програми практики

Луцьк – 2017

УДК 74

ББК 85.03

Л-33

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № від 2017 року).

Рецензенти: *Лесик О.В.* – доктор архітектури, професор кафедри образотворчого мистецтва Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Каленюк О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Лесик-Бондарук О.О.

Л-33 Асистентська практика: Методичні рекомендації до робочої програми практики / Оксана Олександрівна Лесик-Бондарук. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2017. – 16 с.

Анотація: видання передбачає повне висвітлення робочої програми з асистентської практики для магістрів 1 курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» з урахуванням мети та завдань практики, висвітлення етапів її проходження, завдань для самостійної роботи магістрів, спрямованих на творчу та наукову діяльність, аналізу вимог до оцінювання роботи студентів, а також визначення методичного забезпечення та рекомендованої літератури.

Рекомендовано магістрам 1 курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

УДК 74

ББК 85.03

Л-33

Лесик-Бондарук О.О., 2017
Східноєвропейський
національний університет
імені Лесі Українки

1. Опис асистентської практики

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів 6	02 Культура і мистецтво Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	нормативна
Загальна кількість годин 180	Магістр	Рік підготовки
		5
Семестр		
10		
Самостійна робота		
170 год.		
Консультації		
10		
		Форма контролю: залік

2. Мета та завдання асистентської практики

Мета асистентської практики – підготовка студентів до роботи викладача образотворчого мистецтва, формування їх естетичних інтересів та професійної культури.

Завдання практики:

1. Закріплення та поглиблення знань, що були набуті під час вивчення студентами предметів психолого-педагогічного циклу та дисциплін образотворчого мистецтва.
2. Формування у майбутніх викладачів практичних умінь та навичок, необхідних для роботи в середньо-спеціальних та вищих навчальних закладах.
3. Виховання у студентів зацікавленого ставлення до художньої роботи з іншими студентами, потреби у самовдосконаленні та творчому розвитку.
4. Залучення майбутніх викладачів до науково-дослідної діяльності.
5. Набуття практичного досвіду художньо-творчої та педагогічної діяльності.

3. Етапи практики

Змістовий модуль I. Асистентська практика.

1. Підготовчий етап

Залік-допуск з асистентської практики проводиться з метою перевірки готовності до практичної роботи студентів.

1. Представити конспект опрацьованої методичної літератури за видами художньої діяльності.

2. Бути обізнаними з підручниками, навчальними посібниками, які використовуються для викладання предметів «Малюнок» та «Живопис», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Дизайн» та ін. спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

3. Продемонструвати фрагмент уроку, розробленого на заняттях з методики образотворчого мистецтва.

Настановча конференція.

Основним змістом конференції є визначення завдань практики та проголошення вимог до діяльності студентів, часу та місця консультацій методистів, терміну проведення заліку.

Під час індивідуальної підготовки до практики студенти повинні ґрунтовно ознайомитися із зразками звітної документації, методичною літературою, наочними посібниками.

Основні поняття:

Методична література, навчально-методичні матеріали, Малюнок, Живопис, Скульптура, ДПМ, Історія образотворчого мистецтва, Композиція, Кольорознавство, Методика викладання образотворчого мистецтва, Графіка, Монументальний живопис, Художньо-комп'ютерні технології, Техніки і матеріали в образотворчому мистецтві, Перспектива в образотворчому мистецтві, Дизайн, Технології та техніки живопису, підручник, монографія, фрагмент уроку, хід уроку, мотивація, етапи уроку, завдання практики, звітна документація, наочний посібник.

Питання до самоконтролю:

1. Яким видам художньої діяльності Ви надаєте перевагу? Чому?
2. Яку методичну літературу Ви будете використовувати для підготовки до проведення заняття з «Живопису» та «Малюнку» і чому?
3. Кого з українських художників та педагогів Ви вважаєте провідними в області викладання «Малюнку» і «Живопису»? Чому?
4. В чому полягає різниця між київською, одеською та харківською художніми школами? Чому? Яка з них Вам більше до вподоби? Обґрунтуйте свої вподобання.
5. Чи є різниця у викладанні фундаментальних дисциплін образотворчого циклу у вищезгаданих художніх школах? Якщо є, то в чому вона проявляється?
6. Які дисципліни, на Вашу думку, важливіші для студента спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»? Чому?
7. Підготовка до викладання якого предмету – теоретичного чи практичного – на Вашу думку потребує ґрунтовнішої підготовки?

2. Ознайомлюючий етап

1. Знайомство з викладачами дисциплін спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», студентами.

2. Ознайомлення з системою навчально-виховної роботи та матеріально-технічною базою факультету.

3. Складання графіку роботи.

Протягом першого тижня студенти-практиканти повинні відвідати всі заняття фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін.

Дотримуючись плану навчально-виховної роботи викладачів 1-5 курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», студентам необхідно скласти індивідуальний графік: визначитись з групами, в яких проводитимуться практичні заняття, спланувати дати проведення бесід, екскурсій та інших виховних заходів.

Основні поняття:

Навчальна робота факультету, виховна робота факультету, навчальний план, план виховної роботи факультету, матеріально-технічне забезпечення, розклад занять, перелік

дисциплін спеціальності, цикл загальної підготовки, цикл професійної підготовки, нормативні навчальні дисципліни, вибіркові навчальні дисципліни, індивідуальний графік, виховний захід, екскурсія, бесіда.

Питання до самоконтролю:

1. Чи надаєте Ви перевагу проведенню теоретичних або практичних занять зі студентами факультету мистецтв?
2. Які з дисциплін навчального плану спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» належать до циклу загальної підготовки, а які до циклу професійної підготовки?
3. Чому, на Вашу думку, потрібні для вивчення дисципліни на вибір?
4. Яким чином на факультеті мистецтв можна поєднати навчальну та виховну роботу?
5. Яким видам виховної роботи Ви віддаєте перевагу? Чому?
6. Чи потрібні для студентів спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» екскурсії? Чому?

3. Основний етап

1. Проведення 6 занять з дисциплін спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», в тому числі відкритого, залікового.

2. Оформлення планів-конспектів занять з дисциплін, які були проведені у виділених групах.

3. Проведення як мінімум одного виховного позакласного заходу (вибір форми за бажанням): бесіда з художньої тематики, вікторина, свято, конкурс малюнків, екскурсія у музеї, виставки.

4. Відвідування занять викладачів; вивчення особливостей педагогічної творчості викладачів-новаторів.

5. Надання практичної допомоги викладачу у виховній роботі, розробці дидактичних матеріалів, оформленні кабінетів образотворчого мистецтва.

Науково-дослідницька робота

Наукова робота студента спрямована на самоаналіз, удосконалення власної педагогічної діяльності та узагальнення досвіду кращих викладачів, що ведуть предмети художньо-естетичного циклу. Результатом такої роботи повинні стати вміння використовувати методи педагогічних досліджень, апробувати та визначити ефективність навчальної методики. За час практики студенти мають можливість нагромадити емпіричний та теоретичний матеріал для магістерських робіт, визначити умови підвищення ефективності навчально-виховної роботи в групі, підготувати експериментальний матеріал для рефератів, доповідей на наукових студентських конференціях.

Основні поняття:

Заняття, лекція, практичне заняття, наочність, план-конспект заняття, тема і мета заняття, дисципліна, технічні засоби навчання, ілюстрації, Малюнок, Живопис, Скульптура, ДПМ, Історія образотворчого мистецтва, Композиція, Кольорознавство, Методика викладання образотворчого мистецтва, Графіка, Монументальний живопис, Художньо-комп'ютерні технології, Техніки і матеріали в образотворчому мистецтві, Перспектива в образотворчому мистецтві, Дизайн, Технології та техніки живопису, екскурсія, бесіда, конкурс, музей, виставка, педагогіка, дидактичні матеріали, стенди, таблиці, методика викладання образотворчого мистецтва, магістерська робота, анотація, доповідь, тези, стаття, конференція.

Питання до самоконтролю:

1. Які провідні методики у викладанні Малюнку та Живопису Ви знаєте?

2. Які основні засади педагогічної діяльності Альбрехта Дюрера?
3. Чим відомий Олександр Мурашко?
4. Кого з сучасних художників-педагогів Ви знаєте?
5. Хто є провідними педагогами в Національній академії образотворчого мистецтва та архітектури м. Київ?
6. Хто з викладачів факультету мистецтв СНУ ім. Лесі Українки активно поєднує викладацьку та творчу діяльність?
7. Чим відрізняється урок в школі від заняття в університеті?
8. Чи потрібно в університеті готувати план-конспект заняття аналогічний плану-конспекту уроку в школі? Чому?
9. Чим відрізняється наукова стаття від тез?
10. Як має виглядати анотація до магістерської роботи?

Змістовий модуль II. Захист асистентської практики.

4. Підсумковий етап

1. Підсумкова робота в університеті:

- проведення залікових занять;
- обговорення досягнень кожного студента в заключній бесіді за участю викладача, методиста, заступника декана з виховної роботи, студентів-практикантів.

2. Звітна документація:

- звіт з асистентської практики;
- план-конспект одного проведеного заняття;
- план-конспект одного з виховних заходів;
- анотація до магістерської роботи;
- матеріали по вивченню методик викладання дисциплін спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», розроблених провідними викладачами, художниками, педагогами і т.д.

3. *Підсумкова конференція:* призначається через тиждень після закінчення практики. На ній демонструються кращі звітні та наочні матеріали студентів, обговорюються актуальні організаційно-методичні проблеми художньо-естетичного виховання студентів, визначається ступінь професійно-педагогічної готовності студентів до роботи.

Основні поняття:

Залікове заняття, заступник декана з навчально-методичної роботи, заступник декана з виховної роботи, звіт, план-конспект заняття, анотація до магістерської роботи, методика викладання дисциплін спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», підсумкова конференція, професійно-педагогічна готовність студента.

Питання до самоконтролю:

1. Які предмети спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» належать до циклу професійної підготовки та є нормативними навчальними дисциплінами?
2. Як правильно написати анотацію до магістерської роботи?
3. Кого з авторів методичних матеріалів до дисциплін спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» Ви знаєте? Чиї праці Ви опрацювали протягом асистентської практики?
4. На чиї методичні та педагогічні розробки Ви спирались при підготовці до занять?

5. Чим відрізняється анотація до практичної та теоретичної магістерської роботи?
6. Кого з викладачів кафедри образотворчого мистецтва Ви б виділили як новатора в царині педагогіки?

4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст завдання
1.	Написання наукової статті по темі дослідження кафедри образотворчого мистецтва
2.	Підготовка виступу на науковій конференції СНУ імені Лесі Українки

Методика написання наукової статті

Перш ніж приступати до написання наукової статті, необхідно намітити план та етапи проведення основних заходів подальшої роботи над темою, тобто скласти програму наукової роботи над статтею.

Етапи роботи над науковою статтею

Виділяють такі основні етапи роботи над науковою статтею:

- обґрунтування теми, вибір об'єкта і визначення мети дослідження;
- підбір та аналіз наукової літератури з обраної теми, в тому числі з використанням джерел Інтернет;
- розробка гіпотези наукової роботи;
- вкладання плану та структури наукової статті, розробка програми та методики дослідження;
- проведення дослідження та узагальнення його результатів, висновки;
- оформлення наукової статті;
- публікація наукової роботи.

Перші п'ять із перелічених етапів наукового дослідження частково переплітаються, а їх виконання може збігатися у часі.

Задум наукової роботи формується на першому етапі дослідження. Тут слід чітко визначити низку елементів, а саме:

- мета наукової статті;
- на яке коло читачів розрахована наукова стаття;
- які матеріали подавати в науковій статті;
- яка повнота і ґрунтовність викладу матеріалу передбачається у науковій статті;
- яке теоретичне чи практичне спрямування наукової статті;
- які ілюстративні матеріали необхідні для розкриття змісту наукової статті.

Після цього визначають назву наукової праці, яку потім можна коригувати.

При написанні наукової статті передусім потрібно мати чітке уявлення про рівень розробки досліджуваного питання в науці. Тому спочатку потрібно ознайомитись із основною літературою, що стосується обраної теми (монографії, статті, інформація Інтернет). Посилює достовірність отриманих результатів комбіноване використання джерел інформації різних типів, але дуже важливо, щоб ці джерела точно відповідали поставленим завданням і темі наукової роботи.

На етапі формування задуму бажано скласти попередній план роботи. Інколи необхідно скласти план-проспект.

Далі вибирають і опрацьовують зібрану інформацію за темою наукового дослідження. Підготовку матеріалу можна робити у будь-якій послідовності, окремими частинами, без ретельного стилістичного опрацювання. Головне – підготувати матеріали в повному обсязі для наступних етапів роботи над рукописом статті.

Слідуючий етап передбачає групування зібраної та опрацьованої інформації – вибирають варіант її послідовного розміщення згідно з планом роботи. Значно полегшує

цей процес ПК – набраний в текстовому редакторі текст можна відповідно структурувати. За умови використання ПК є можливість:

- побачити кожен частину наукової роботи і всю статтю в цілому;
- простежити розвиток основних положень;
- домогтися правильної послідовності викладу;
- визначити, які частини наукової статті потребують доповнення або скорочення.

При цьому всі матеріали поступово розміщують у належному порядку, відповідно до задуму. Якщо немає комп'ютера, то рекомендується кожний розділ наукової статті писати на окремих аркушах або картках з однієї сторони, щоб потім їх можна було розрізати і розмістити у певній послідовності.

Паралельно з групуванням матеріалу визначають рубрикацію тексту відповідно до вимог щодо структури наукової статті. Результатом роботи на цьому етапі є логічне поєднання частин рукопису, створення його чорнового макету, який потребує подальшої обробки.

Опрацювання рукопису полягає в уточненні його змісту, оформленні та літературній правці. Шліфування тексту рукопису починають з оцінювання його змісту і структури. Перевіряють і критично оцінюють кожний висновок, кожен формулу, таблицю, рисунок, кожне речення, окреме слово. Слід перевірити, наскільки назва наукової статті відповідає її змісту, наскільки логічно і послідовно викладено матеріал. Доцільно ще раз перевірити аргументованість основних положень, наукову новизну, теоретичну і практичну значущість роботи, її висновки і рекомендації. Слід мати на увазі, що однаково недоречними є і надмірний лаконізм, і надмірна деталізація у викладі матеріалу. Допомагають сприйняттю змісту роботи таблиці, схеми, графіки.

Наступний етап роботи над науковою статтею – перевірка правильності її оформлення. Це стосується рубрикації, посилань на літературні джерела, цитування, написання чисел, знаків, побудови таблиць, підготовки ілюстративного матеріалу, створення бібліографічного опису. До правил оформлення наукових статей ставляться специфічні вимоги, тому слід насамперед керуватися вимогами видавництва і редакцій.

Заключний етап підготовки наукової статті – літературна правка. Її складність залежить від мовностильової культури автора. Одночасно з літературною правкою він вирішує, як розмістити текст і які потрібно зробити в ньому виділення.

Зазначимо, що написаний від руки текст важко редагувати. В комп'ютерному тексті легше виявити упущення і недогляди.

Виступ на науковій конференції може стати апробацією тематики наукової статті. В такому випадку виступ базується на матеріалах, що досліджуються у статті. Автором вибираються до представлення найбільш вагомі, на його думку, тези та подаються широкому загалу. Обов'язковими у виступі є такі структурні елементи, як мета та завдання, стан дослідження теми у науковій літературі, висновки.

5. Методи та засоби діагностики результатів проходження практики

Залік.

6. Оцінювання результатів практики

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Теоретична підготовка:	15

<ul style="list-style-type: none"> - знання предмету; - володіння матеріалом під час проведення уроків, занять, гуртків, екскурсій, виховних заходів, тощо. 	
<p>2. Психолого-педагогічна майстерність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - педагогічний такт; - комунікабельність; - емпатійність; - неконфліктність. 	10
<p>3. Особистісні характеристики:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дисциплінованість під час проходження практики; - ініціативність; - самостійність; - професійна спрямованість; - інноваційність. 	5
<p>4. Оцінювання процесу проходження практики:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проведення занять, виховних заходів; - формування технічної документації. 	20
<p>5. Оцінювання звітної документації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - звіт з асистентської практики; - плани конспектів з 1-ого проведеного заняття; - план-конспект одного з виховних заходів; - анотація до магістерської роботи; - матеріали по вивченню методик викладання дисциплін спеціальності "Образотворче мистецтво", розроблених провідними викладачами, художниками, педагогами і т.д. 	20
<p>6. Своєчасність подачі звітної документації.</p>	5
<p>7. Захист практики.</p>	25
Сума	100

8. Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

- 9. Методичне забезпечення:** опорні конспекти лекцій; інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД); ілюстративні матеріали.

10. Рекомендована література

- Авермат Р. Питер Пауэль Рубенс / Р. Авермат. – М., 1977. – 223 с.
- Александрович В. Західноукраїнські малярі XVI ст. Шляхи розвитку професійного середовища / В. Александрович. - Львів: Інститут українознавства НАН України, 2000. - 309 с.
- Александрович В. Львівські малярі кінця XVI ст. / В. Александрович. - Львів: Місіонер, 1998. - 198 с.
- Александрович В. Українське малярство XIII-XV ст. / В. Александрович. - Львів, 1995. - 196с.
- Алексеев С. Архитектурный орнамент / С. Алексеев. - М.: Стройиздат, 1954. - 133 с.
- Антонович Д. Скорочений курс історії українського мистецтва / Д. Антонович. - Прага: Вид-во укр. ун-ту, 1923. - 34 с.
- Алексеева Т.В. В.Л. Боровиковский и русская культура на рубеже XVIII-XIX веков / Т.В.Алексеева. – М., 1975. – 422 с.
- Алпатов М.В. Искусство Древней Руси: Памятники XI-XVIII вв. / М.В. Алпатов. – М., 1969. – 114 с.
- Анатолій Базилевич. Альбом / Анатолій Базилевич. [упор. М. Криволапов]. – К., 1976. – 120 с.
- Английские художники от Хогарта до Тернера / [Авт. – сост. И. Кузнецова]. – Л., 1966. – 18 с.
- Андреева М.В., Дмитриева О.В. Художники и скульпторы Италии XVI-XVIII вв. / М.В. Андреева, О.В.Дмитриева. – Л. 1963. – 246 с.
- Арагон Л. Анри Матисс / Л. Арагон. – М., 1978. – 240 с.
- Арнасон Г.Г. Скульптура Гудона / Г.Г. Арнасон. – М., 1982. – 126 с.
- Асеев Ю.Э. Архитектура древнего Киева / Ю.Э. Асеев. – Киев, 1982. – 158 с.
- Афанасьев В., Давидов Е. Українське образотворче мистецтво / В. Афанасьєв, Е. Давидов. – К., 1978. – 152 с.
- Афанасьєв В.А. Українське радянське мистецтво: 1960-1980pp. / В.А. Афанасьєв. – К., 1983. – 56 с.

- Банк А.В. Прикладное искусство Византии IX-XII вв. / А.В. Банк. - М.: Наука, 1978. - 202 с.
- Барская Л.Г. Поль Сезанн / Л.Г. Барская. - Л., 1975. - 200 с.
- Бартенев И.А., Батажкова В.Н. Очерки истории архитектурных стилей / И.А. Бартенев, В.Н. Батажкова. - М., 1983. - 384 с.
- Безхутрий М.М. С.Васильківський / М.М. Безхутрий. - К., 1979. - 256 с.
- Бенев О. Искусство Северного Возрождения / О. Бенев. - М., 1973. - 304 с.
- Білецький П. Михайло Дерегус. Альбом / П. Білецький. - К., 1987. - 136 с.
- Білецький П. Нарбут / П. Білецький. - Л., 1985. - 238 с.
- Білецький П.О. Українське мистецтво другої половини XVII-XVIII ст. / П. Білецький. - К., 1981. - 159 с.
- Білецький П.О. Український портретний живопис XVII-XVIII ст.: Проблеми становлення і розвитку / П. Білецький. - К., 1968. - 279 с.
- Билецкий П. Украинская портретная живопись XVII-XVIII вв. / П. Билецкий. - Л., 1981. - 256 с.
- Бирюкова Н.Ю. Западноевропейское прикладное искусство XVII-XVIII веков. / Н.Ю. Бирюкова. - Л.: Искусство, 1972. - 238 с.
- Богемская К.Г. Клод Моне / К.Г. Богемская. - М., 1984. - 143 с.
- Борозина В.Н. Жан Огюст Доминик Энгр / В.Н. Борозна. - М., 1977. - 197 с.
- Бочаров Г.Н. Художественный металл Древней Руси. X - начало XIII в. / Г.Н. Бочаров. - М., 1984. - 242 с.
- Бродская Н. Импрессионизм: открытие света и цвета / Н. Бродская. - СПб.: Аврора, 2002. - 256 с.
- Брюсова В.Г. Русская живопись XVII века / В.Г. Брюсова. - М., 1984. - 338 с.
- Бутник-Сіверський Б.С. Українське народне мистецтво. Живопис / Б.С. Бутник-Сіверський. - К., 1967. - 224 с.
- Бутник-Сіверський Б.С. Українське радянське народне мистецтво 1941-1967рр. / Б.С. Бутник-Сіверський. - К., 1970. - 283 с.
- В'юник А.О. О. Курилас / А.О. В'юник. - Львів, 1957. - 139 с.
- Вагнер Г.К. Скульптура Владимиро-Суздальской Руси / Г.К. Вагнер. - М., 1964. - 266 с.
- Вагнер Г.К. Скульптура Древней Руси / Г.К. Вагнер. - М., 1969. - 480 с.
- Валентен А. Эль Греко / А. Валентен. - М., 1962. - 138 с.
- Ван Гог В. Письма к брату Тео / В. Ван Гог; пер П. Мелковой. СПб.: Издательский Дом «Азбука-классика», 2008. - 384с.
- Варварецкий Ю. Становлення української скульптури / Ю. Варварецкий. - К., 1972. - 127 с.
- Вентури Л. Импрессионизм: Письма художников. Воспоминания Дюран-Рюэля. Документы / Л. Вен тури. - Л., 1969. 388 с.
- Вентури Л. От Мане до Лотрека / Л. Вентури. - М.- Л., 1968. - 204 с.
- Вёрман К. История искусства всех времен и народов (Искусство первобытных племен, народов дохристианской эпохи и населения Азии и Африки с древних времен до XIX столетия): в 3 т. Т.1. / К. Вёрман. -М.: АСТ, 2000.-944 с.
- Вздорнов Г.И. Феофан Грек: Творческое наследие / Г.И. Вздорнов. - М., 1983. - 338 с.
- Власов В.Г. Стили в искусстве: словарь (архитектура, графика, декоративно-прикладное искусство, живопись, скульптура). В 3 т. Т.1 / В.Г.Власов. СПб: АОЗТ «Кольна», 1995. - 680 с.
- Виппер Б.Р. Проблема реализма в итальянской живописи XVII-XVIII в. / Б.Р. Випер. - М., 1976. - 118 с.
- Виппер Б.Р. Очерки голландской живописи эпохи расцвета / Б.Р. Випер. - М., 1962. - 519 с.

- Виппер Б.Р. Итальянский Ренессанс. XIII-XVI вв. / Б.Р. Випер. - В 2 т. - М., 1977. - 224 с.
- Владич Л. Василь Касяян / Л. Владич. - К., 1978. - 173 с.
- Владич Л. Л.В.Позен / Л. Владич. - К., 1961. - 194 с.
- Водотика О. Архітектура православних храмів України: історія та сучасність / О. Водотика. - Київ, 2006. - 159 с.
- Войе Дэвид. Огюст Роден / Дэвид Войе. - М., 1969. - 169 с.
- Волинська ікона XVI-XVIII ст.: Каталог та альбом. - Київ-Луцьк: Вид-во тов. Спадщина", 1998. - 104 с.
- Врона І.І. М. Дерегус / І.І. Врона. - К., 1958. - 134 с.
- Всеобщая история архитектуры. В 12 т. - М., 1955-1977.
- Всеобщая история искусств. В 6 т. - М., 1956-1965.
- Герман М. Домье / М. Герман. - М., 1962. - 272 с.
- Герман М.Ю. Уильям Хогарт и его время / М.Ю. Герман. - Л., 1977. - 225 с.
- Гершензон-Чегодаева Н.М. Д.К. Левицкий / Н.М. Гершензон-Чегодаева. - М., 1964. - 458 с.
- Гершензон-Чегодаева Н.М. Нидерландский портрет XV в. / Н.М. Гершензон-Чегодаева - М., 1972. - 198 с.
- Гершензон-Чегодаева Н.М. Питер Брейгель Старший / Н.М. Гершензон-Чегодаева. - М., 1981. - 206 с.
- Гликман А.С. Никола Пуссен / А.С. Гликман. - Л.- М., 1964. - 101 с.
- Говдя П. Т. Шевченко - художник / П.Т. Говдя. - К., 1955. - 80 с.
- Голод І.В. Міське ремесло Західної України XIV-XVIII ст. Курс лекцій / І.В. Голод. - Львів: ЛАМ, 1994. - 196 с.
- Гурченко Ю.М. І. Мурашко / Ю.М. Гурченко. - К., 1956. - 137 с.
- Данилова І.Е. Італьянская монументальная живопись: Раннее Возрождение / І.Е. Данилова. - М., 1970. - 213 с.
- Дворжак М. История итальянского искусства в эпоху Возрождения / М. Дворжак - В 2 т. - М., 1978.
- Демина Н.А. Андрей Рублев и художники его круга: Сб. статей / Н.А. Демина. - М., 1972. - 172 с.
- Дмитриева Н.А. Винсент Ван Гог: Очерк жизни и творчества / Н.А. Дмитриева. - М., 1975. - 166 с.
- Дмитриева Н.А. Пикассо / Н.А. Дмитриева. - М., 1971. - 125 с.
- Драган М. Українська декоративна різьба XVI-XVIII ст. М. Драган. - К., 1970. - 203 с.
- Драган М. Українські дерев'яні церкви / М. Драган. - Львів, 1937. - 136 с.
- Дяченко І. Татьяна Яблонська. Альбом / І. Дяченко. - М., 1973. - 93 с.
- Европейское искусство XIX в. 1789-1871: Сб. статей. - М., 1975. - 320 с.
- Егорова К.С. Ян ван Эйк / К.С. Егорова. - М., 1965. - 252 с.
- Жаборюк А.А. Український живопис останньої третини XIX - початку XX ст. / А.А. Жаборюк. - К., 1990. - 312 с.
- Жаборюк А.А. Мистецтво живопису, графіки на Україні в першій половині і середині XIX ст. / А.А. Жаборюк. - Одеса, 1983. - 207 с.
- Жолтовський П.М. Малюнки Києво-Печерської іконописної майстерності / П.М. Жолтовський. - К., 1982. - 288 с.
- Жолтовский П.М. Український живопис XVII-XVIII ст. / П.М. Жолтовський. - К., 1978. - 326 с.
- Западноевропейская художественная культура XVIII в. - М., 1980. - 257 с.
- Западноевропейское искусство второй половины XIX века: сб. ст. / под ред. Б.Р. Виппера, И.В. Даниловой. - М:Искусство, 1975. - 207 с.

- Запаско Я.П. Орнаментальне оформлення української рукописної книги / Я.П. Запаско. – К., 1960. – 184 с.
- Запаско Я.П., Ісаєвич Я.Д. Пам'ятники книжкового мистецтва: Каталог стародруків / Я.П. Запаско, Я.Д.Ісаєвич. – Львів, 1981, 1984. – 136 с.
- Затенацький Я.П. М.П. Пимоненко / Я.П. Затенацький. – К., 1955. 186 с.
- Затенацький Я.П. Український радянський живопис / Я.П. Затенацький. – К., 1958. 117 с.
- Знамеровская Т.П. Веласкес / Т.П. Знамеровская. – М., 1978. – 272 с.
- Знамеровская Т.П. Хусепе де Рибера / Т.П. Знамеровская. – М., 1982. – 239 с.
- Золотов Ю.К. Жорж де Ла Тур / Ю.К. Золотов. – М., 1979. – 244 с.
- Золотов Ю.К. Фрагонар / Ю.К. Золотов. – М., 1959. 230 с.
- Золотов Ю.К. Французский портрет XVIII в. / Ю.К. Золотов. – М., 1968. 275 с.
- Золотов Ю.К., Немилова И.С. Антуан Ватто / Ю.К. Золотов, И.С. Немилова. – Л., 1973. – 264 с.
- Золотой век Нидерландской живописи / Сост. Н.Н. Никулин. – М., 1981. - 400 с.
- Історія українського мистецтва: В 6 т. / Гол. ред. М.П.Бажан. - К.: Акад. наук УРСР, 1967-1974. - 469с.
- Ильин М.А. Искусство Московской Руси эпохи Феофана Грека и Андрея Рублева / М.А. Ильин. – М., 1976. – 176 с.
- Импрессионисты. Их современники. Их соратники. Живопись. Графика. Литература. Музыка. – М., 1976. 318 с.
- Импрессионизм. Письма художников. Воспоминания Дюран-Рюэля. Документы / пер. с франц. П.В. Мелковой. Л.: Искусство, 1996. -227с.
- Искусство народов СССР. 1917-1970 гг. / Сост. О.И. Сопоцинский. – Л., 1977. 0-503 с.
- История советского искусства: Живопись. Скульптура. Графика: В 2 т. – М., 1965-1968.
- Искусство средних веков / Под ред. Н.Ф.Колесницкого. - М.: Просвещение, 1980. - 576 с.
- Каганович А.Л. Антон Лосенко и русское искусство середины XVIII столетия / А.Л. Каганович. – М., 1963. – 320 с.
- Каганович А.Л. Антон Лосенко / А.Л. Каганович. – М., 1963. – 170 с.
- Калитина Н.Н. Французский портрет XIX века / Н.Н. Калитина. М.: Искусство. - 279с.
- Камиль Писсарро: Письма. Критика. Воспоминания современников / авт. вступит, статьи и примеч., сост. К.Богемская. М.: Искусство, 1974. - 316с.
- Кандинский В. Точка и линия на плоскости / В. Кандинский. СПб.: Азбука, 2001.- 560с.
- Каптерева Т.П., Быков В. Искусство Франции XVII в. / Т.П.Каптерева, В. Быков. – М., 1969. – 154 с.
- Кеменов В.С. Картины Веласкеса / В.С.Кеменов. – М., 1969. – 384 с.
- Ковалевская Н.И. История русского искусства XVIII века / Н.И. Ковалевская. – М., 1962. – 286 с.
- Кожина Е.Ф. Искусство Франции XVIII в. / Е.Ф.Кожина. – Л., 1971. – 216 с.
- Колпинский Ю.Д. Искусство Венеции XVI в. / Ю.Д. Колпинский. – М., 1970. – 446 с.
- Куликова И. Экспрессионизм в искусстве / И. Куликова. – М., 1978. – 184 с.
- Лазарев В.Н. Древнерусские мозаики и фрески / В.Н. Лазарев. – М., 1973. – 304 с.
- Лазарев В.Н. Московская школа иконописи / В.Н. Лазарев. – М., 1980. – 236 с.
- Лазарев В.Н. Начало раннего Возрождения в итальянском искусстве / В.Н. Лазарев. – М., 1970. – 195 с.
- Лазарев В.Н. Новгородская живопись / В.Н. Лазарев. – М., 1982. – 201 с.

- Лазарев В.Н. Происхождение итальянского Возрождения: В 3 т. / В.Н. Лазарев. – М., 1956-1979. – 440 с.
- Лазарев В.Н. Русская иконопись от истоков до начала XVI века. / В.Н. Лазарев. – М., 1983. – 395 с.
- Лазарев В.Н. Старые европейские мастера / В.Н. Лазарев. – М., 1974. – 357 с.
- Лазарев В.Н. Старые итальянские мастера / В.Н. Лазарев. – М., 1972. – 662 с.
- Лапшина Н.Ф. С. Рокотов / Н.Ф. Лапшина. – М., 1959. - 148 с.
- Ларионов М. Лучизм / М.Ларионов. - М.: б. и., 1913. – 21 с.
- Лебедева Т.А. Иван Никитин / Т.А. Лебедева. – М., 1975. – 165 с.
- Левина И.М. Искусство Испании XVI-XVII вв. / И.М. Левина. – М., 1966. – 266 с.
- Левитин Е.С. Офорты Рембрандта / Е.С. Левитин. – М., 1963. – 24 с.
- Леонардо да Винчи. Суждения о науке и искусстве / Леонардо да Винчи. СПб.: Азбука, 2001. - 704с.
- Либман М.Я. Дюрер и его эпоха / М.Я. Либман. – М., 1972. – 239 с.
- Либман М.Я. Немецкая скульптура 1350-1550 гг. / М.Я. Либман. – М., 1980. – 406 с.
- Лисенков Г. Английское искусство XVIII в. / Г. Лисенков. – Л., 1964. – 287 с.
- Логвин Г., Міляєва Л., Свенціцька В. Український середньовічний живопис / Г. Логвин, Л. Міляєва, В. Свенціцька. – К., 1976. – 27 с.
- Логвин Г.Н. 3 глибин: Гравюри українських стародруків XVI-XVII ст. / Г.Н. Логвин. – К., 1990. – 405 с.
- Логвин Г.Н. 3 глибин: Давня книжкова мініатюра XI-XVIII ст. / Г.Н. Логвин. – К., 1974. – 138 с.
- Логвин Г.Н. По Україні: стародавні мистецькі пам'ятники / Г.Н. Логвин. – К., 1968. – 462 с.
- Логвин Г.Н. Украинское искусство X-XVIII вв. / Г.Н. Логвин. – М., 1963. – 310 с.
- Логвин Г.Н., Міляєва Л.С. Українське мистецтво XIV – першої половини XVII ст. / Г.Н. Логвин, Л.С. Міляєва. – К., 1963. – 65 с.
- Лясковская О.Ф. Французская готика XII-XIV в. / О.Ф. Лясковская. – М., 1973. – 295 с.
- Малицкая К.М. Франциско Сурбаран / К.М. Малицкая. – М., 1963. – 98 с.
- Мальцева Н.Л. Французский карандашный портрет XVIII в. / Н.Л. Мальцева. – М., 1978. – 240 с.
- Мандер Карел. Книга о художниках / Карел Мандер. – Л.- М., 1946. – 167 с.
- Мастера искусства об искусстве. Т.5 (1) - М.: Искусство, 1969. - 874с.
- Матисс А. Заметки живописца / А. Матисс; пер. с фр., англ. СПб.: Азбука, 2001.- 640с.
- Матье М.Э. Искусство Древнего Египта / М.Э. Мате. – М., 1970. – 591 с.
- Ольга Михайлинин Архітектура і містобудування Західної Волині 1921-1939 років / Ольга Михайлинин.-Рівне, 2013.-352 с.
- Михайлов А.И. Баженов / А.И. Михайлов. – М., 1951. – 150 с.
- Міляєва Л., Логвин Г.В. Українське мистецтво XIV – першої половини XVII ст. / Л. Мвляєва, Г. Логвин. – К., 1963. – 65 с.
- Моздир М.І. Українська дерев'яна скульптура / М.І. Мозир. – К. Наукова думка, 1980. – 182 с.
- Мурашко М.І. Спогади старого вчителя / М.І. Мурашко. – К., 1964. – 166 с.
- Намовський Я.І. Труш / Я.І. Натовський. – К., 1967. – 88 с.
- Наливайко Д.С. Искусство: направления, течения, стили / Д.С. Наливайко. Киев: Мистецтво, 1985. - 240 с.
- Німенко А.В. Українська скульптура другої половини XIX – початку XX ст. / А.В. Німенко. – К., 1963. – 183 с.
- Овсійчук В.А. Українське мистецтво XIV – першої половини XVII ст. / В.А. Овсійчук. – К., 1985. – 305 с.

- Павлов В.В. Скульптурный портрет Древнего Египта / В.В. Павлов. – М., 1957. – 18 с.
- Прокофьев В.Н. Постимпрессионизм / В.Н. Прокофьев. М.: Искусство, 1973. – 216 с.
- Прусс И.Е. Западноевропейское искусство XVII–XVIII вв. / И.Е. Прусс. – М., 1974. – 301 с.
- Ревалд Дж. История импрессионизма / Дж. Ревалд; пер. с англ. В. П. Мелковой; вступ. ст. и общ. ред. М. А. Бессоновой. М.: ТЕРРА-Книжный клуб; Республика, 2002. – 416 с.
- Ревалд Дж. Постимпрессионизм / Дж. Ревалд. М.: Республика, 1996. – 465 с.
- Рембрандт: Альбом. – М., 1981. – 104 с.
- Ренуар Ж. Огюст Ренуар / Ж. Ренуар. М.: Изд-во Академии художеств, 1970. — 314 с.
- Ривкин Б.И. Античное искусство / Б.И. Ривкин. – М., 1972. – 360 с.
- Рожко В. Відродження Української Православної Церкви на Волині 1917-2006 рр. / В. Рожко. – Луцьк, "Волинська книга", 2007. – 348 с.
- Рожко В. Нарис історії Української Православної Церкви на Волині / В. Рожко. – Луцьк, "Медіа", 2001. – 672 с.
- Ротенберг Е.И. Голландская живопись XVII в. / Е.И. Ротенберг. – М., «Искусство», 1972. – 295 с.
- Ротенберг Е.И. Западноевропейское искусство XVII в. / Е.И. Ротенберг. – М., 1971. – 102 с.
- Рубан В.В. Український портретний живопис другої половини XIX – початку XX ст. / В.В. Рубан. – К., 1986. – 224 с.
- Сахарова И. Алексей Петрович Антропов. 1716-1795 гг. / И. Сахарова. – М., 1974. – 240 с.
- Свенціцький-Святицький І. Ікони Галицької України XVI-XVII віків (Збірки Українського національного музею у Львові) / І. Свенціцький-Святицький. – Львів, 1929. – 142 с.
- Свенціцька В.І., Откович В.П. Світ очима народних митців. Українське народне малярство XIII-XX ст. / В.І. Свенціцька, В.П. Откович. – К., 1991. – 304 с.
- Свенціцька В.І., Сидор О.Ф. Спадщина віків. Українське малярство XIV-XVIII ст. у музейних колекціях Львова / В.І. Свенціцька, О.Ф. Сидор. – Львів, 1990. – 72 с.
- Седова Т.А. Рембрандт / Т.А. Седова. – М., «Изобразительное искусство», 1978. – 64 с.
- Соколов Г.И. Искусство Древнего Рима / Г.И. Соколов. – М., 1971. – 232 с.
- Соколов Г.И. Искусство Древней Греции / Г.И. Соколов. – М., 1980. – 271 с.
- Степовик Д.В. Українська графіка XVI-XVIII ст. / Д.В. Степовик. – К., 1982. – 331 с.
- Степовик Д.В. Українське мистецтво першої половини XIX ст. / Д.В. Степовик. – К., 1982. – 190 с.
- Тарас Шевченко. Альбом / Упор. Д.В.Степовик. – К., 1986. – 504 с.
- Тяжелов В.Н. Искусство средних веков в Западной и Центральной Европе / В.Н. Тяжелов. – М., 1981. – 384 с.
- Українське мистецтво та архітектура кінця 19 – початку 20 ст. – К., 2000. – 489 с.
- Український середньовічний живопис: Альбом. – К., 1976. – 26 с.
- Чегодаев А.Д. Импрессионисты / А.Д. Чегодаев. – М. 1971. – 157 с.
- Чубова А.П., Иванова А.П. Античная живопись / А.П. Чубова, А.П. Иванова. – М., 1966. – 194 с.
- Шапиро Ю.Г. Голландское искусство XVII в. / Ю.Г. Шапиро. – Л., 1960. – 239 с.
- Шапиро Ю.Г. Искусство Фландрии XVII в. / Ю.Г. Шапиро. – Л., 1962. – 80 с.
- Шпаков А.О. Мурашко / а. о. Мурашко. – К., 1959. – 26 с.

Эдгар Дега: Письма. Воспоминания современников / пер. с франц. М. Казениной, пер. с англ. Т. Полевой, Ю. Полева; сост. и примеч. В. Прокофьева; вступит. статья Я. Тугендхольда. М.: Искусство, 1971. - 304с.

Эдуард Манэ: Письма. Воспоминания. Критика современников. М.: Искусство, 1965. — 296с.

Яворская Н.В. Западноевропейское искусство XIX в. / Н.В. Яворская. – М., 1962. – 656 с.